

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ MICROSOFT ONENOTE ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА ГРУПОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

© Золотарьова І. О., Плоха О. Б., 2015

Стаття присвячена узагальненню підходів щодо організації дистанційного навчання та демонстрації можливостей Microsoft OneNote як ефективного інструменту, який може забезпечити спільну роботу студентів. Особливу увагу приділено визначенню основних етапів процесу організації дистанційного навчання, вимог до навчального матеріалу, а також структури навчального матеріалу.

Ключові слова: інформатизація навчання, комунікативні компетентності, спільне навчання, дистанційне навчання, інструменти дистанційного навчання

This article is devoted to generalization of approaches to distance education and demonstration of Microsoft OneNote experience using as an effective tool to provide a common students' work. Particular attention is given to the main stages of distance education, requirements for educational material and training material structure.

Key words: informatization of education, communicative competence, collaborative learning, distance learning, distance learning tools.

Вступ. За останні роки різко збільшився рівень використання Інтернету для здійснення навчального процесу. Метою багатьох навчальних закладів в усьому світі є забезпечення безперервного процесу навчання на основі різноманітних навчальних платформ та інструментів за допомогою мережі Інтернет. Навчальний контент, ресурси та навчальні платформи змінюють свою архітектуру для кращої взаємодії з численними веб-послугами і компонентами програмного забезпечення. Для найбільш ефективного досягнення конкретних освітніх завдань, одним з найголовніших є залучення широкого загалу до процесу навчання, підвищення кваліфікації, навчальні публікації повинні розміщуватися в онлайн середовищі. Це дає можливість альтернативного підходу до розробки та надання навчального контенту, а також здійсненню індивідуального наставництва в рамках будь-якого курсу [7,8]. Першочергового значення набуває інтерактивна складова навчання, що сприяє розвитку таких компетентностей як комунікативність (забезпечення колективної взаємодії) та автономність (забезпечення особистої відповідальності за прийняті персональні обов'язки у колективі), які на сьогодні мають замінити процес пасивного накопичення знань, умінь та навичок.

Постановка проблеми. Найважливішою передумовою модернізації інформаційно-освітнього простору є розвиток сучасних систем дистанційного навчання (СДН). Проблема організації навчального процесу в дистанційній формі надзвичайно актуальна. Теоретичні та практичні питання дистанційного навчання розглядалися в роботах Т. Антропової, В. Бикова, Л. Боремчук, Є. Полат, С. Jewitt, S. MacNeil, W. Краап та інших. Але ще залишається ряд питань, які, по-перше, обумовлені небажанням організаторів процесу навчання визнати факт, що дистанційне навчання – це не процес передачі від викладача студенту певного обсягу оцифрованої інформації (конспектів лекцій, завдань для лабораторних та практичних занять та т. ін.) для самоосвіти та формальне проведення он-лайн тестування. По-друге, актуальність даної теми пояснюється в деякій мірі

неготовністю викладацького складу до осмислення і оволодіння сучасними педагогічними та інформаційними технологіями для організації навчального процесу в дистанційній формі. Тобто бар'єром для активного застосування дистанційного навчання (ДН) є опір деяких викладачів щодо використання сучасних інструментів ДН. Це пов'язано зі складністю освоєння певних СДН.

З оглядом на це метою даної публікації є узагальнення підходів щодо організації дистанційного навчання та демонстрація можливостей використання Microsoft OneNote як ефективного інструменту ДН.

Слід зазначити, що процес створення інтерактивної взаємодії, тобто розробка та надання студентам таких навчальних матеріалів і використання таких форм та методів навчання, які б мотивували до проявлення активності у процесі здобуття компетентностей, спрямованих на вміння застосовувати знання для вирішення різноманітних життєвих, професійних проблем не буде успішним без використання доступних у освоєнні та використанні інструментів, які б мотивували викладача та залучали студента до процесу інтерактивного навчання. Саме вирішенню цих задач й присвячено дану публікацію.

Виклад основного матеріалу. Серед основних принципів дистанційного навчання якнайчастіше виділяють [1, 2, 3]: доступність та самостійність навчання. В епоху інформатизації суспільства, на наш погляд, доцільно додати принцип колабораційності, тобто організації спільної роботи, що забезпечує набуття таких компетентностей як комунікативність та автономність.

Слід наголосити, що саме спільна робота гармонійно поєднує можливості досягнення командного результату за умов поєднання індивідуальної роботи та прийняття кожним учасником команди персональної відповідальності за її якість та своєчасність виконання.

В якості педагогічних технологій, які забезпечують сумісну роботу або навчання у співпраці (collaborative learning), виділяють:

- навчання в малих групах співробітництва;
- метод проектів;
- рольові ігри проблемної спрямованості;
- ситуаційний аналіз.

Застосування вищезазначених технологій у відповідності до методичних засад їх організації, що забезпечує досягнення результату від їх використання, потребує доволі багато часу. Це фактично унеможливує ефективне застосування таких технологій у межах часу, відведеного на аудиторні завдання. Цей тезис підштовхує до висновку о необхідності організації самостійної позааудиторної роботи студентів над певними проектами чи ситуаційними завданнями в межах малих груп, що неможливо зробити без застосування дистанційної роботи. Крім того, приєднання України до Болонського процесу у Вищій школі вимагає посилення самостійної роботи тих, хто навчається. Але, якщо самостійне виконання будь-яких завдань залишити без контролю з боку наставника, то результативність такого процесу буде мати фактично нульовий результат. На перевірку якості виконання позааудиторної самостійної роботи в межах практичних або лабораторних занять не вистачає часу, тому дистанційний контроль самостійної роботи – це ще один вагомий аргумент на користь необхідності та доцільності дистанційного навчання.

В даний час практично всі фахівці у сфері організації навчального процесу в дистанційній формі, прийшли до переконання у тому, що повна індивідуалізація навчання, тобто навчання лише за індивідуальними планами в умовах дистанційної форми також мало ефективно, як й в очній формі [4].

Навчання – це спілкування в процесі пізнавальної діяльності. Тому використання різноманітних видів співробітництва в малих групах на етапі формування навичок, інтелектуальних умінь в процесі творчої, проектної діяльності, рольових ігор та інших форм абсолютно необхідне.

Студенту, який проходить навчання в дистанційній формі дуже важливо не відчувати себе самотнім, а відчувати себе членом колективу, який виконує спільну роботу. В цьому випадку

взаємодопомога, спільна пізнавальна діяльність є значно ефективнішими за повну індивідуалізацію, хоча, дистанційне навчання не виключає і роботу за індивідуальними планами.

Уміння працювати з інформацією на різних носіях, в різних формах подання (письмово, усно, у звукозапису) передбачає володіння цілим рядом інтелектуальних умінь, які в сукупності формують критичне і творче мислення: вміння здійснювати пошук інформації відповідно до поставленої задачі, вміння аналізувати інформацію, застосовувати отримані дані для вирішення проблеми, зіставляти отримані дані з відомими раніше знаннями, з інформацією з інших джерел, власними і чужими спостереженнями, оцінювати інформацію, узагальнювати її і робити висновки, прогнозувати наслідки прийнятих рішень.

При навчанні у співпраці вирішуються такі завдання:

1) студент набагато краще вчиться, якщо він вміє встановлювати соціальні контакти з іншими членами колективу;

2) від уміння спілкуватися з іншими членами команди залежить і вміння студента грамотно й логічно висловлювати свої думки та пропозиції щодо покращення проекту;

3) в процесі соціальних контактів між студентами створюється навчальне співтовариство людей, яке сприяє розвитку відповідальності за групову роботу, готовність отримувати нові знання в процесі спілкування один з одним.

З огляду на вищезазначене пропонується виділити основні етапи процесу організація такого дистанційного навчання, яке мотивує до залучення кожного студента у процес навчання:

1. Підготовка плану навчальних заходів, тобто формування структури інтерактивної навчальної дисципліни.

2. Наповнення навчальної дисципліни учбовими матеріалами та завданнями, за умов використання новітніх форм та методів контролю за виконанням, що забезпечують процес набуття не тільки знань, а й таких компетентностей як комунікативність та автономність.

3. Використання доступного для освоєння та легких у використанні інструментів ДН, які забезпечують сумісну роботу.

Розробка структури інтерактивних навчальних дисциплін та наповнення її змістом – це досить складна задача, яка потребує від викладача не тільки розуміння предметної області дисципліни, але й її донесення до того, хто навчається на відстані, не маючи зорового контакту. Навчальна інформація має подаватися у такому форматі, який повинен не тільки зацікавити окремого студента, а й організувати роботу студентської команди, заохочувати її до сумісної праці для досягнення спільного результату. На наш погляд, час традиційних конспектів лекцій, яким притаманна монотонність та теоретичність навчального матеріалу, вже минув. Сучасна людина, яка навчається (студент або фахівець, яка підвищує кваліфікацію, або отримує другу освіту), живе у динамічному сьогоденні, де існує проблема недостатності часу. У зв'язку з цим, навчальний матеріал, який подається дистанційно має максимально відповідати таким вимогам:

1. Рівневість викладення навчального матеріалу, що забезпечує не тільки засвоєння обов'язкової інформації, а можливість отримати додаткові тлумачення, інтерпретацію та дозволить розширити кругогляд студента. Тобто кожен має право обирати, який матеріал йому потрібно освоїти і яку оцінку він за це отримає: базовий рівень (задовільно), середній рівень (добре), високий рівень (відмінно).

2. Прикладна спрямованість навчального матеріалу, тобто його насичення прикладами вирішення практичних завдань, що уможлиблює перехід поданої інформації із суто теоретичної у практичну площину.

3. Викладення навчального матеріалу у форматі досяжного для розуміння шляхом наведення цікавих фактів, прикладів, додаткової інформації, що забезпечує ефективне засвоєння навчальної дисципліни.

4. Спрямованість викладеного матеріалу на саморозвиток того, хто навчається шляхом наведення питань для самопідготовки та самодіагностики, банку тестових та практичних завдань з відповідями.

Відповідність вказаним вимогам має досягатися завдяки певній структуризації навчального матеріалу. Структура кожного розділу (теми) має включати такі складові: мета теми та основні питання теми, основний матеріал (теоретична частина та презентація лекцій), додаткова інформація, інформація, яка обов'язкова для запам'ятовування (необхідно знати), цікаві факти (цікаво дізнатися), приклади, резюме, термінологічний словник, питання для самопідготовки, питання для самодіагностики, тестові завдання, практичні завдання, індивідуальні проекти, групові проекти, рекомендована література (основна, додаткова).

При цьому є дуже важливим елементи запропонованої структури виділяти окремими блоками, цим самим забезпечувати свободу вибору матеріалу для вивчення в залежності від потреб у навчанні та бажаних результатів. Вже на цьому етапі постає питання щодо вибору СДН, яка б могла забезпечити цим вимогам.

Отже, роль викладача у інформатизації процесу навчання безумовно є визначною, бо якщо наповнити СДН відповідним контентом, але не використовувати при цьому мотивуючий вплив на студента, який має усім цим користуватися, то результативність буде дуже низькою. Підвисити зацікавленість як викладача, так й студента до навчання за допомогою використання сучасних інструментів можна лише за умов, якщо ці інструменти будуть легкими у освоєнні і використанні.

Щодо вибору спеціальних інструментальних засобів та оболонок, в межах яких буде організовано процес дистанційного як індивідуального, так й групового навчання, то вони мають відповідати таким вимогам:

- 1) істотно знижувати час на розробку навчальної дисципліни;
- 2) знижувати загальні витрати освітнього закладу на розробку і використання навчальних дисциплін ДН;
- 3) забезпечувати сучасний рівень функціональних і комунікаційних можливостей, а також користувальницького графічного інтерфейсу курсів;
- 4) бути доступними в освоєнні та використанні особливо для розробників-початківців курсів ДН.

На наш погляд, інструментом інформатизації процесу навчання, який відповідає усім зазначеним вимогам є Microsoft OneNote. В узькому розуміння Microsoft OneNote – це програма, призначена для створення швидких заміток і організації особистої інформації, блокнот з ієрархічною організацією записів, який може слугувати аналогом звичайного канцелярського блокнота [5].

Великою перевагою цієї оболонки є повна інтеграція із хмарою, що забезпечує можливості для звільнення простору на жорстких дисках комп'ютера, завдяки чому створені навчальні дисципліни та результати як індивідуальної, так й групової роботи зберігатимуться в безпеці, при цьому користувачі можуть отримати доступ до них звідусіль: майже з будь-якого мобільного пристрою, планшета та браузера. Вже на підставі цього можна рекомендувати цей інструмент у якості освітньої платформи, яка забезпечує такі можливості як: синхронізація інформації між комп'ютерами та пристроями (планшетами, мобільними телефонами); креслення, малювання та рукописне введення інформації; записування та збереження інформації з інтернету; вбудовання електронних таблиць Excel і схем Visio, а також можливості для створення складних таблиць; імпортування документів у різних форматах; спільна робота над проектами або ситуаційними завданнями; відображення користувачів, які співпрацюють; спільний доступ до інформації під час роботи над проектом в один й той же час; автоматичне збереження, пошук даних і спільний доступ до них [6].

Можливості Microsoft OneNote щодо створення записників, які можуть включати необхідну кількість сторінок, також відповідають вимогам до структуризації навчального контенту. Але

найважливішою перевагою Microsoft OneNote є те, що він забезпечує групову роботу. При цьому викладач може бачити внесок кожного студента групи у спільний проект, що, у свою чергу, забезпечує об'єктивність та прозорість оцінювання. Отже, в межах Microsoft OneNote можна створити освітній простір за різними навчальними дисциплінами, до яких викладач може підключити групи або підгрупи студентів та регламентувати їх права (можливість перегляду або редагування) в залежності від учбових цілей. Кожна навчальна дисципліна або проект створюється у вигляді Записника з можливістю додавання потрібної кількості сторінок, на яких розміщуються ресурси: текстові матеріали, інтерактивні моделі, мультимедійний контент, презентації, малюнки, креслення та фотографії, скріншоти, посилання, звуковий супровід, коментарі голосом і т.д. Програма дуже добре інтегрована з усіма продуктами Microsoft. Все це також працює під Windows Phone 7 на смартфонах, а також на планшетах і нетбуках, у тому числі і під іншими операційними системами, що дозволяє кожному учаснику процесу навчання працювати у зручному для нього місці та у зручний час.

Розглянемо використання Microsoft OneNote при викладанні навчальної дисципліни «Технології створення програмних продуктів» (ТСПП). На рис. 1. наведено приклад надання доступу до записника. При цьому доступ може бути двох видів: з правом редагування (для викладачів, кураторів студентських груп) та з правом перегляду.

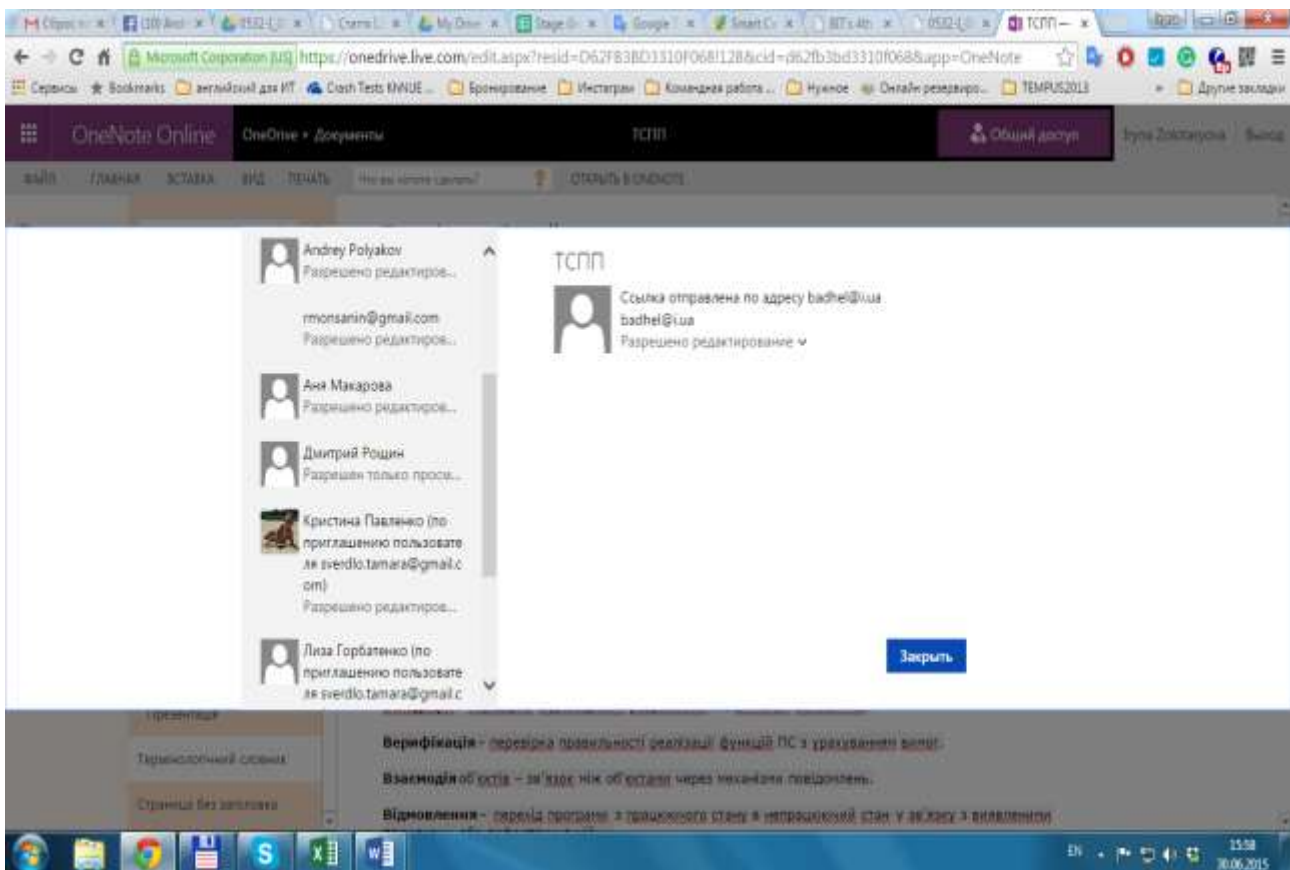

Рис. 1. Надання прав користувачам навчальної дисципліни «ТСПП»

На рис. 2 та рис. 3 наведені приклади контенту за навчальною дисципліною. Так, зліва відображуються розділи (змістовні модулі дисципліни). У нашому випадку їх два. Кожен розділ включає сторінки (відображені справа від розділів). Справа від сторінок, які відображають структуру кожного розділу, розміщується зміст кожної сторінки.

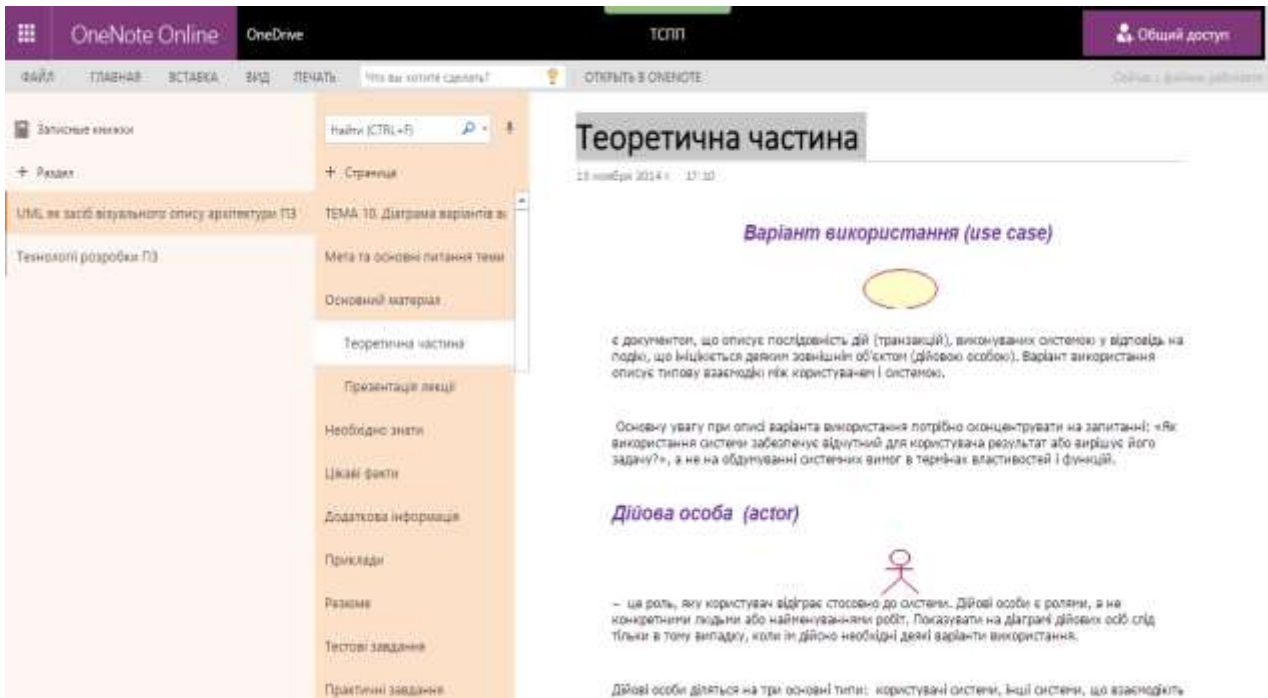

Рис. 2. Відображення сторінки «Теоретична частина»

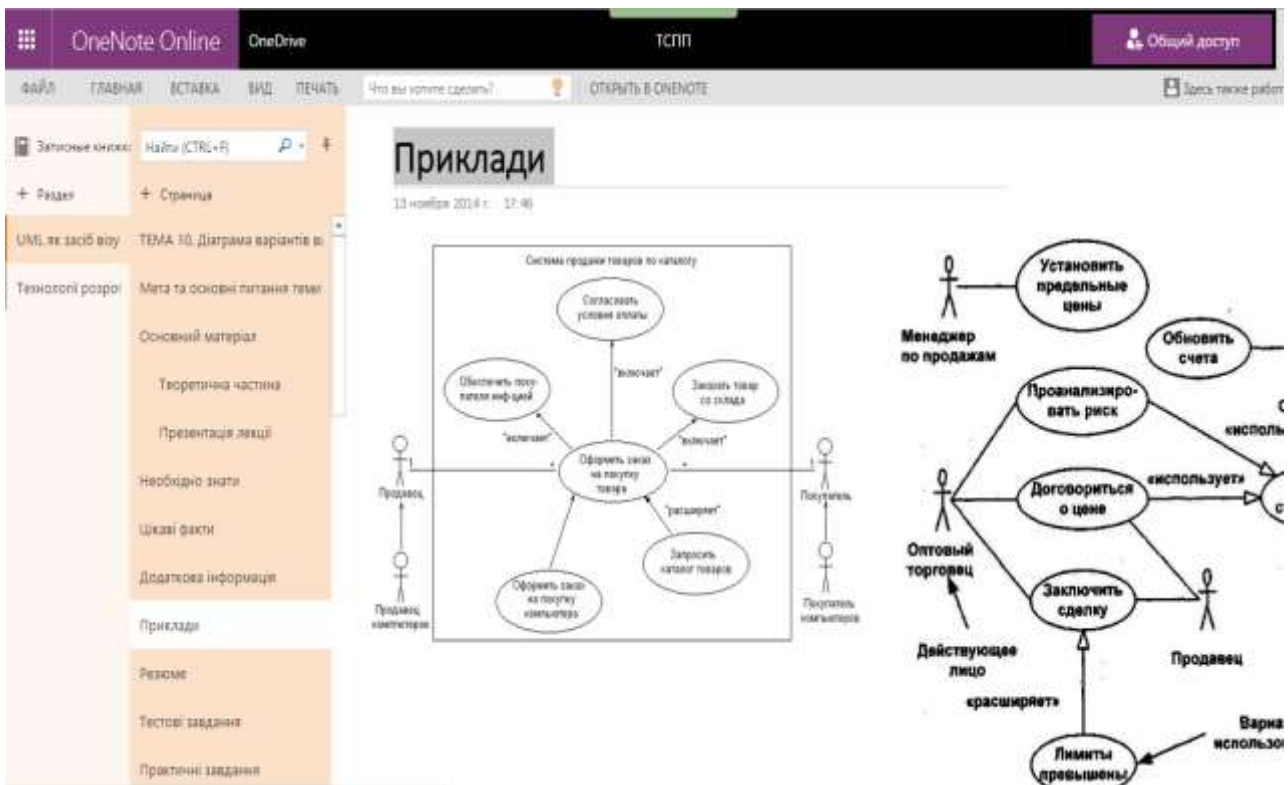

Рис. 3. Відображення сторінки «Приклади»

Слід наголосити, що використання Microsoft OneNote не може замінити такі широко відомі у освітньому середовищі платформи як Moodle, EdX, Lotus Domino, ATutor OLAT. Цей інструмент доцільно використовувати як корисний додаток до тих СДН, які вже працюють у багатьох ВНЗ.

Висновки. Таким чином, застосування сучасних інструментів дистанційного навчання дозволяє ефективно організувати індивідуальну та групову самостійну роботу студента, що забезпечить набуття компетентностей вкрай необхідних для життєдіяльності та професійного становлення і зростання. Але результативність будь-якої СДН не буде високою, коли процес такого навчання не організовано. У зв'язку з цим у статті обгрунтовані основні етапи процесу організації дистанційного навчання, вимоги до навчального матеріалу, а також структура навчального матеріалу.

Література

1. Антропова Т. Дистанционное образование: взвесим “за” и “против” / Т. Антропова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/25.pdf
2. Биков В.Ю. Формування інформаційного простору: Колективна монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, С.М. Іванова та ін. – Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. 2007. – 290 с.
3. Боремчук Л.І. Дистанційне навчання як педагогічна технологія / Л.І. Боремчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/boremchuk-li-distantiynе-navchannya-yak-pedagogina-tehnologiya/>
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. – 4-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 272 с.
5. Руководство по продукту Microsoft OneNote 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://officeimg.vo.msecnd.net/ru-ru/files/556/681/AF103733547.pdf>
6. Administrators help teachers, students reach learning objectives with OneNote [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.office.com/2014/07/01/administrators-help-teachers-students-reach-learning-objectives-with-onenote/>
7. Jewitt, C. et al. School Use of Learning Platforms and Associated Technologies, 2010
8. MacNeil, S. and Kraan, W. Distributed Learning Environment. JISC/CETIS6 2010